

se Sorokinovými stanovisky vyjádřenými zejména ve starších pracích, čtyřdílné *Social and Cultural Dynamics* z let 1937–41 a *Society, Culture and Personality: Their Structure and Dynamics* z r. 1947. V závěrečné části se pokouší autor najít styčné body mezi jednotlivými koncepcemi a zhodnotit význam sociální filosofie pro společenský život našeho století a pro „sebepoznání“ „věku krize, v němž žijeme“. Sorokin, který reprezentuje výrazně tradiční křídlo sociologického a sociálně filosofického myšlení v současné americké sociologii, neopouští přirozeně ani v této práci svá základní krajně kritická stanoviska vůči empiričtější orientovanému sociologickému snažení, volí však objekt analýzy tak, že tradicionalismus nepřerůstá v konzervatismus, jak je tomu zejména ve *Fads and Foibles of Modern Sociology*. Práce materiálově neobvykle bohatá, napsaná velmi systematicky a informovaně, má vysokou informativní hodnotu zejména pro čtenáře zabývající se obecnou sociologií, kulturní antropologií a sociální filosofií.

— m. p. —

Jan Szczepański: Zagadnienia socjologii współczesnej

Warszawa 1965, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, edice Omega, 132 str.

Populární knížka určená zájemcům o sociologii, kteří chtějí získat základní přehled o soudobé sociologické problematice. V devíti kapitolách je podán nástin těchto otázek: práce a technická civilizace, práce a osobnost v průmyslových společnostech, práce a sociální skupiny, technická civilizace; organizace, problémy organizace společnosti na příkladě USA, teorie organizace, byrokracie, jedinec a organizace; rodina a výchova, rodina jako sociální skupina, rodina v technické civilizaci, výchova v rodině a mimo rodinu; diferenciacie a rozvrstvení společnosti, společenské třídy, jiné druhy rozvrstvení, rozvrstvení socialistické společnosti; otázky politické moci, moc jako sociální vztah, formy politické moci, politické strany, techniky vykonávání moci; vize světa, ve kterém žijeme, běžné představy, magie, náboženství, ideologie, věda; kolektivní chování, móda, šeptanda, dav; vesnice a město; společnost. Práce je doplněna bibliografií k jednotlivým problémům.

— js —

Jerzy J. Wiatr: Człowiek i historia

Warszawa 1965, Iskry, edice Co to jest?, 212 str.

Vylíčením životních osudů a společenské činnosti řady vynikajících historických osobností (Alexander Makedonský, C. J. Caesar, Karel Veliký, T. Münzer, O. Cromwell, M. Robespierre, Napoleon Bonaparte, A. Lincoln, B. Juarez, K. Marx, Sun Jat-Sen, K. P. Atatürk, M. Gándhí, V. I. Lenin), jimž je věnováno vždy po jedné kapitole, se autor snaží velmi populárním způsobem vysvětlit marxistické pojetí úlohy osobnosti v dějinách. Poslední

dvě kapitoly zmíněnou problematiku stručně shrnují a rekapituluji závěry, ke kterým sledování osudů vynikajících jedinců vedlo.

— js —

D. Cartwright, A. Zander: Groups Dynamics, Research and Theory

New York, Harper & Row, 3. vyd. 1964 (1. vyd. 1953, 2. vyd. 1960), 826 str.

Pojmu „skupinová dynamika“ se někdy užívá jako synonyma pro sociologii malých sociálních skupin, nikoli tedy jen jako označení proudu, který vychází ze „skupinové dynamiky“ K. Lewina. Anotovaná práce je patrně bez nadsázky základním dílem americké sociologie malých skupin, dílem, které shrnuje základní teoretická stanoviska a orientace v této oblasti, reprodukuje konceptuální systém sociologie malých skupin, postihuje její základní tematické okruhy a shrnuje obrovský empirický materiál, získaný množstvím výzkumů terénních a především laboratorních. Cartwright a Zander, kteří jsou redaktory práce, jsou současně autory úvodních (jako obvykle teoreticky koncipovaných) partií jednotlivých tematických oddílů knihy. Práci nemá smysl souhrnně recenzovat především pro její obrovský rozsah a tematickou šíři, anotace má sloužit zejména těm, kdo se systematicky sociologií malých skupin nezabývají. V úvodní části je skupinová dynamika (v širším smyslu) prezentována jako specifický produkt vývoje sociologického myšlení 20. stol., zejména amerického, jsou naznačeny okruhy jejího praktického užití a vylouženy základní metodologické premisy. Autoři úvodu, ačkoliv zdůrazňují empirický charakter skupinové dynamiky, se současně ohražují proti její jednostranné empiricistní interpretaci a naznačují souvislosti mezi výsledky systematických empirických výzkumů a konceptuálním systémem, jímž skupinová dynamika operuje. V další části jsou pak uvedeny a komentovány základní teoretické premisy, je naznačena problematika klasifikace malých skupin a zejména jsou shrnuty základní teoretické směry ve skupinové dynamice, které se liší zejména akcentem na jednotlivé aspekty skupinového života, podrobované empirickému studiu. Jde zejména o 1. tzv. „field theory“, spjatou se jménem Lewinovým, 2. interakční teorii (Bales, Homans, Whyte), 3. systémovou teorii (Newcomb, Miller, Stengill), 4. sociometrickou koncepci (Moreno, Jenningsová), 5. psychoanalytickou orientaci, 6. kognitivní teorii (Festinger, Heider), 7. empiricko-statistickou orientaci a konečně 8. orientaci na formální modely. V dalších částech knihy jsou všechny tyto „orientace“ zastoupeny svými reprezentativními autory a nejvýraznějšími výsledky empirických zkoumání. Protože tedy nejde o „sektářskou“ práci, nýbrž o ucelený a v pravém slova smyslu reprezentativní pohled na současnou americkou sociologii malých skupin, je čtení Cartwright-Zanderovy práce nesmírně užitečné, uvážíme-li nadto, že i v této práci, byť velmi mírně a rezervovaně, jsou provedeny ony „nedo-